

Naar bijbelsche opvatting bestaat Gods grootheid ook hierin, dat Hij niet alleen met het groote, maar ook met het kleine zich bemoeit. God is niet zóó klein of neuterig, doch zóó groot, dat Hij zelfs het gepiep van de jonge raven hoort.

Zelfs kunnen wij verder gaan en dezen regel opstellen: naar mate iemand in kennis en wetenschap lager staat, des te minder bijzonderheden hij ziet. Maar omgekeerd, naar mate iemand in wetenschap en bekwaamheid hooger staat, zal hij meer belangstelling hebben zoowel voor het geheel als voor alle onderdeelen en zelfs de geringste bijzonderheden in het geheel.

Dr H. E. Fosdick geeft ergens het voorbeeld van den bibliothecaris⁴⁾. Wanneer wij als leken een bibliotheek binnen komen, zien wij niets dan een geweldige massa boeken: planken en kasten naast en boven elkaar, in 't midden waarvan we geen weg weten en waarvan iedere rij ons even veel of even weinig zegt. Maar laat straks de bibliothecaris komen! Hij ziet diezelfde bibliotheek heel anders. Hij weet in de boekenmassa allerlei onderscheidingen en bijzonderheden. Hij kent ze stuk voor stuk en exemplaar voor exemplaar. En als nog later de vakman komt, bezielt hij dezelfde bibliotheek met nog weer andere oogen. Hij weet ook den uitgever en den inhoud van elk boek en kent de waarde er van voor de letterkunde of de wetenschap. Door zijn nog rijkere kennis heeft hij des te meer oog voor de bijzonderheden.

En dit gaat in veel hooger zin door voor den God onzer gebeden. Omdat Zijn verstand niet slechts veel, doch alles-omvattend is, is Hij ook tot in de kleinste bijzonderheden met Zijn schepping op de hoogte. Hij is niet enkel de God des heelals. Hij is ook niet alleen de God der aarde. Hij is zelfs niet enkel de God van Israël. Maar Hij is ook de God van Abraham, Izaak en Jacob, of de God der afzonderlijke personen. Hij is zelfs de God van Bethel en Pniël, dus de God van de afzonderlijke gebeurtenissen in het leven der enkele personen⁵⁾. Zóó groot is God.

En zelfs gaat in deze alles-omvattende kennis Gods, waarop Fosdick sterken nadruk legt, Zijn verhouding tot de wereld niet op. Hij is niet de Alles-wetende; ook niet alleen de Al-wetende; maar Hij is vóór alle dingen de Souverein. Hij heeft eerst alle schepselen, groot en klein, gedacht; en ze toen gebracht. En zou het nu Zijn macht te boven gaan, ze allen te onderhouden en Zich met hen in te laten? Indien dit waar was, zou Hij de Souverein niet meer zijn.

En zeker, tegenover dezen majestueuzen God zijn wij slechts klein. Maar als wij nu meenen zouden, dat Hij om deze kleinheid zich met onze gebeden niet bemoeien kan, begaan wij, wat ons zelf aangaat, de fout, dat wij den omvang der schepselen met hun waarde vereenzelvigen⁶⁾. En toch zijn deze twee niet gelijk. Iets kan zeer omvangrijk en zwaar zijn en toch weinig of geen waarde bezitten; en omgekeerd kan iets in omvang zeer klein en voor u toch een schat wezen, waarvoor ge alles over hebt en waarvan ge uw oog haast niet afhouden kunt. In haar huis als een paleis, met kamers als zalen, en met zijn vele zware meubelen heeft toch de moeder-bewoonster voor niets zoozeer oog als voor haar kindje, dat voor enkele weken geboren werd en dat op een klein plekje boven in de wieg ligt te slapen. En waar nu, naar het welbehagen des Vaders, de christen Gods uitverkoren kind is, zou daar Zijn oor niet wezen tot ons geroep⁷⁾?

E. D. KRAAN.

⁴⁾ Het gebed, 85 v. v.

⁵⁾ Hoewel deze gedachte in de genoemde benamingen Gods niet uitsluitend en zelfs niet allereerst ligt uitgesproken, lijkt het mij toch wel geoorloofd, haar er uit af te leiden.

⁶⁾ Fosdick, t. a. p. 83 v. v.

⁷⁾ Dr H. H. Kuyper, De Aarde het Middelpunt van het Heelal 1-3.

UIT DE SCHRIFT

Betuig!

Betuig tegen Mij.
Micha 6:3.
Betuig van het kwade.
Joh. 18:23.

Toen Micha profeteerde, heeft hij eens het geweldige, de rechts-verbintenis van Gods genade-verbond hierin doen zien, dat God Jahwe een twistgeding, een rechtsgeding, opent tegen Zijn volk. Dat volk heeft veel of hem tegen; maar het meent, dat dit iets-op-God-tegen-hebben alles en nog wat is, behalve een punt-van-een-rechtsgeding.

Daarom komt nu de Heere zelf, en zegt: Ik mijnerzijds, Ik maak van uw gemompelde bezwaren een rechts-zaak; ik dwing u, ik beveel u: betuig tegen Mij.

Dat zijn dingen, die een vervulling vinden in het Nieuwe Testament.

Micha zag een proces van Jahwe tegen Zijn volk.

Johannes teekent een proces van 't volk tegen... Jezus van Nazareth. Maar Johannes weet, dat dat eigenlijk een proces is tegen Gods Zoon. Een proces tegen God.

En in dat proces nu wil niemand recht zeggen, wat men tegen Jezus, tegen God heeft. Zijn woorden weerleggen kan men niet. Men is het alleen er over eens: Hij doet het volk moeite aan (vgl. Micha); hij brengt het niet de rust, die men hegeert.

En zie, nu vraagt Jezus, nu beveelt God:
Roep de menschen van de straat.
Roep de massa.
Roep hen, die Mij hoorden.

Het volk betuige tegen Mij.
En als de rechter dan dat volk niet roept, doch één uit dat volk slaat Jezus in 't gezicht, dan neemt Hij dezen man, en zegt: indien ik kwalijk (in mijn leer) gesproken heb, betuig dan tegen Mij.
Zoo roept Hij om getuigen tegen Hem.

Opdat Hij zich rechtvaardige naar het verbond. Want door het verbond alleen kan God zoover gaan dalen, dat Hij zich rechtvaardigen wil, officieel, in rechts-verband, tegen onze bedenkingen.

Betuig tegen Mij!
Dat beveelt Hij ook aan ieder, die heden klagen mocht over Hem of over Zijne wegen.

En in dien oproep stort Zijn liefde haar verbondstraal: och, of gij nog den mond wildet openen, voor een rechts-spreuk; ik zou ze in het rechts-verband weerleggen, spreekt de Heere, die de wet en 't recht gesteld heeft.

Betuig!
Want wat in 't diepste hart leeft, dat is juist het allerbelangrijkste... in 't verbond. Juist dat is daar een oorzaak van formeel proces.

Betuig tegen Mij... o welk een liefde... K. S.

KERKELUK LEVEN

Pluriformiteit der kerk en epigonisme. (V.)

We hebben thans te komen tot wat Prof. Hepp voorts nog omtrent Calvijn opmerkt. We volgen hem op den voet, en gaan dus thans na, wat Prof. Hepp dan meent te kunnen aanvoeren uit datgene, wat NA den (ons overigens fictief gebleken) gedachtenstreep ligt, dien Prof. Hepp in Calvijn's Institutie (IV, 1) getrokken zag tusschen § 8 en § 9.

Volgens Prof. Hepp wordt „de leer van de pluriformiteit van de kerk” „reeds aangetroffen” bij Calvijn; „de gedachte zelf wordt door hem (niet) ondubbelzinnig voorgestaan” (132).

Blijkens Prof. Hepps eigen omschrijving van de pluriformiteitsgedachte wordt hier dus door Prof. Hepp beweerd, dat bij Calvijn de gedachte wordt voorgestaan, dat er naast die, waartoe wij zelf behooren, nog andere ware kerken moeten kunnen bestaan, niet alleen in China en Japan, maar ook in onze eigen woonplaats. Volgens Prof. Hepp komt Calvijn's standpunt hierop neer:

a) de geïnstitueerde kerk is allereerst¹⁾ ecclesia generalis (d.w.z. algemeene kerk, vergaderd, bl. 132, uit alle volken, verstrooid over verschillende plaatsen, maar die in één en dezelfde waarheid der Goddelijke leer overeenstemt en door den band van dezelfde religie vereenigd). Zij is kenbaar aan bediening van Woord en Sacrament.

b) Naast h á á r²⁾ kan geen ware kerk bestaan.

c) Anders staat het met de singulae ecclesiae (de „enkele of afzonderlijke kerken, die volgens Prof. Hepp voor Calvijn's besef ook in meervoudig getal (kunnen) VOORKOMEN IN STEDEN EN DORPEN) (bl. 132). Tusschen deze bestaat, aldus Calvijn volgens Prof. Hepp, verschil in plaats, maar soms ook „in opvatting der leer” (opvatting!). ELKE singula ecclesia (in stad of dorp dus, K. S.) waarin de HOOFDwaarheden der Schrift worden gepredikt, al moge zij in andere afwijken, en de Sacramenten worden uitgereikt, MOET ALS EEN WARE KERK WORDEN ERKEND. Aldus Calvijn, naar Prof. Hepp.

Voorloopig laten we het eens hierbij.

We behoeven dus niet te twifelen aan Prof. Hepps bedoeling. Hij zegt ten overvloede, dat Calvijn natuurlijk wel wist, dat op een en dezelfde plaats soms meer dan één vergadering zich als kerk presenteerde. „Daarvoor”, — aldus weer Prof. Hepp — „maakte hij (Calvijn) echter geen voorbehoud. Hij (Calvijn) zegt niet: op één plaats kan slechts één singula ecclesia (enkele kerk, afzonderlijke kerk, zie onder c) de ware zijn. Neen, elke kerk, die aan de zoeven genoemde voorwaarden voldoet, is als een ware kerk te beschouwen.

Op deze duidelijke wijze teekent Prof. Hepp het standpunt van Calvijn. Misverstand omtrent Prof. Hepps bedoeling is hier uitgesloten.

Nu voelt ieder onmiddellijk, dat hier het heele betoog onherroepelijk zou gebroken zijn, als kon aangetoond worden, dat Calvijn met die „singulae ecclesiae” (enkele, afzonderlijke kerken) iets anders bedoelt, althans kan bedoelen, dan Prof. Hepp er onder verstaat.

Volgens Prof. Hepp zijn het immers geen kerken, in een bepaald land, die een eigen historie hebben, die in die eigen historie natuurlijk een weerspiegeling vertoonen van de geschiedenis van heel het volk, waarin ze een plaats vonden, doch heel bepaald kerken in STEDEN OF DORPEN, en dan nader in zulke steden of dorpen zelfs, waar binnen de grenzen van één burgerlijke gemeente naast de één ook de andere kerk zich als de ware presentieert. Waar dus het één plaatselijke instituut het andere tegenspreekt, uitsluit, en weigert, zich daarmee te laten „begrijpen” onder één universeel kerkverband. Ook MET DIE WEIGERING ALS GEGEVEN FEIT VOOR OOGEN wil toch maar Calvijn — altijd volgens Prof. Hepp — beweren: 'tis daar in dat plaatselijk instituut telkens weer afzonderlijk een ware kerk, als ze maar naar de hoofdzak Gods Woord predikt, en de sacramenten uitreikt.

Maar hoe kan Prof. Hepp zoo iets uit de door hem bedoelde plaats van Calvijn lezen?

Het is mij een raadsel, als ik hier aan ernstig werk heb te denken.

Blijkbaar heeft Prof. Hepp het oog op de plaats uit de Institutie: IV, 1, 9.

Voor het gemak van onze lezers zal ik de passage, waarover het loopt, hier opnemen in de uitsnemende vertaling van Prof. Sizoo:

„Op geen enkele wijze moeten we eraan twifelen, dat overal, waar we zien, dat Gods Woord zuiver gepredikt en aangehoord wordt, en de sacramenten naar Christus' instelling bediend worden, een kerk van God is; aangezien zijn belofte niet kan bedriegen: „waar twee of drie vergaderd zijn in mijnen naam, daar ben ik in het midden van hen” (Matth. 18:20). Maar opdat we de hoofdsom van deze zaak duidelijk mogen begrijpen, moeten we als het ware langs deze trappen voortgaan: dat de algemeene kerk is een uit allerlei volkeren verzamelde menigte, die, verspreid en verstrooid door plaatselijken afstand, toch tot één waarheid der Goddelijke leer saamstemt, en door den band van denzelfden godsdienst verbonden is.” Dat onder deze algemeene kerk de kerken afzonderlijk, die over de steden en dorpen naar den eisch der menschenlijke noodzakelijkheid verdeeld zijn, zoo vervat zijn, dat ieder van haar met recht den naam en het gezag der kerk bezit: en dat de menschen...”

Ja, wacht even, roep ik me zelf toe, overzie eens even den stand van zaken.

Tot zoover — d.w.z. tot en met het woord „bezi” — citeert Prof. Hepp, blz. 132, Calvijn.

Doet hij het goed?

Het spijt me, dat ik op die vraag ontkennend antwoorden moet. Prof. Hepp geeft Calvijn's meening hier onjuist weer, en dat wel net precies op het hier in geding zijnde kardinale punt.

Bewijzen?

Men oordeele zelf.

A) Een eerste onnauwkeurigheid van Prof. Hepp sloop binnen in den laatsten zin; daarom hield ik daar ook even op met citeren. Prof. Sizoo vertaalt terecht: dat de kerken afzonderlijk over steden en dorpen VERDEELD zijn. Natuurlijk, want er staat in het latijn: „DISPOSITAS”. Maar Prof. Hepp maakt er in het studentenalmanak-artikel van: dat die kerken afzonderlijk a) terwille van menschenlijke noodzakelijkheid OPPERICHT zijn, b) dat ze — Prof. Hepp gebruikt hier een nieuwen volzin — voorkomen in steden en dorpen. Hier maakt Prof. Hepp een dubbele fout. En alleen, wie geen oog heeft voor de fijnheid van het puntje van dit debat kan beweren, dat we hier spijkers op laag water zoeken. De dubbele fout van Prof. Hepp ligt hierin:

a) hij verbindt de woorden „terwille van menschenlijke noodzakelijkheid” (vert. Hepp) of: „naar den eisch der menschenlijke noodzakelijkheid” (vertaling Sizoo) op totaal verkeerde wijze. Prof. Hepp beweert, dat die noodzaak, die menschenlijke noodzaak, ertoe leidt, verschillende kerken OP TE RICHTEN; en men weet, uit het bovenstaande, dat hij daarmee nadrukkelijk denkt aan de in onze „gezegende” tijden zich voordoende werkelijkheid, dat in één stad of dorp plus minus zes of zeven, of nog meer ware kerken „opgericht” zijn; hier in Kampen wandel ik zoo dagelijks tusschen al die „opgerichte” kerken. Leest men het zoo, dan krijgt men dus den indruk, alsof Calvijn zegt, wijs en nuchter, en des reformeerens op dit punt zoo'n beetje uit ervaring moe: zeg daar nu maar geen kwaad meer van, dat er zooveel kerken in een stad of dorp opgericht zijn, want zoo gaat het nu eenmaal, dat ligt nu eenmaal in de lijn van het leven, daar is nu toch een keer niets aan te doen; daarin komt de rijkdom, of zoo, althans de onderscheiden aanleg, en opvatting van de menschen uit. Inderdaad, als Calvijn beweerde, dat het een menschenlijke noodzaak was, dat in één stad of dorp verschillende enkele kerken OPPERICHT werden, dan zou het er voor de „epigonistische”

¹⁾ De fransche uitgave voegt hier iets tusschen: „quelque diversité de nation qu'il y ait, ou distance de region”. Hier is in deze algemeene kerk alleen geografisch verschil, wat van betekenis is voor hetgeen hieronder volgt.

Reformat
het door
uitzien.
niet uit.
epigoon,
mensche
breken i
(Corp. Re
taalt, of
Heel rus
als hij s
mensche
„komen w
heeft hij
en niet o
dat is h
een bijk
het is
schelijke
dorpen e
kerken. I
gens Calv
ten dus,
kerken, e
van kerk
b) De
Hepp he
niet goed
kele, afz
catim pr
sitaat”, d.
en dorpen
zakelijke
ja, maar
elkaar v
ware, alt
tikje min
minder z
leen moe
tot-kerk-
ze zijn v
grafisch
stelve
liggen nu
Prof. Hepp
Ref. maar
dubbele
zaak”, di
heet te vo
dat „opri
er staat
zijn GED
telkens e
les Eglise
et village.
B) Dit
in mijn e
hiermee
geeft, die
wel dwing
op één d
broek, ve
OPGERIC
ken, maar
ze toch a
ecclesia
Prof. Hepp
te lezen, „
„gegevens
stituut de
hangen, „
seerde „m
ken in één
wilt nood
blijven za
blijven ha
waarmee
bestaande
kende en
beconcurr
institu
overge
algemeen
één is in
niet in
Maar C
Want „k
kerken”
geogra
niets ui
geven co
Integen
dat woo
Hepp —
trant —
Calvijn z
dat die
enkele k
meene ke
Dat pas
in die
Want
steden e
fisch u
instituut
kunnen
zoodra he
heid tot
prof. Hepp
en met